

нето на „българската войска“²³.

През пролетта на 1862 г., по нареждане на Раковски Стоил Попов не остава в легията, а на път за Цариград прави следващата си обиколка, посещавайки градове от двете страни на Балкана. Тогава, движейки се с фалшив паспорт на името на Едренели Ставри, той е арестуван от властите и е затворен в Одрин²⁴. Заподозрян за съучастие в пламналото Търновско въстание (Хаджиставревата буна), Попов е окован във вериги, откаран през Одрин в Цариград и е заключен в „Голямото забитие“²⁵. „Верните приятели“ веднага научават за съдбата на своя другар и действат за неговото освобождаване. Ангажирани са и цариградските „нотабили“ - братята Тъпчилещови, Гешоолу и д-р Чомаков. Малко по-късно, със задружните усилия на всички и по липса на доказателства, Стоил е пуснат на свобода. Така завършва одисеята с неговото активно участие по организирането на Първата легия²⁵.

Току-що излязъл от затвора, изморен и разколебан от разформироването на Белградската легия, Стоил Попов се включва в проуниатското движение. Останал без препитание, той се отзовава на предложението на Драган Цанков и заема мястото на „капукехая“ - секретар в писалището за тескерета към униятската община в Цариград²⁶. Малко по-късно, пак по покана на Цанков, отива с него в Русе, за да стане преводач в новосъздадения вилаетски вестник. Остава лоялен към „верните“ си приятели и търси тяхното съгласие. Уверява ги, че „там в Русчук, той щял да бъде много по-полезен за народната кауза, като по-близкостоящ до народа ни, особено до емигрантите - българи във Влашко“²⁷.

В началото на 1865 г. Стоил Попов е вече в Русе и поема новите си задължения. Добър познавач на турския език, става особено полезен за новото начинание на областния управител и се откроява и с вещото си и съвестно изпълнение на поетите ангажименти. В града интелигентният младеж бързо е привлечен и в многопосочните дейности на българската църковно-народна община. Активно участва и в изготвянето на нейните уставни документи. През 1867-1873 г. става и учител по турски език в русенското класно училище. В първите години от излизането на в. „Дунав“ валията и областното управление са особено доволни от неговата работа. Те дори го награждават: „...„Българските преводачи на вестника ни, Стоил ефенди [Попов-б.а.] и Иванчо ефенди, [Чорапчиев-б.а.] ...с по един орден Меджидие от петий клас“²⁸. Това показно отношението към българските сътрудници обаче, съвсем не е трайно. С годините то търпи сериозна промяна. Между обременения етнически главен редактор Исмаил Кемал и българите в печатницата се появяват сериозни разногласия и последните търпят непрекъснати ограничения и спънки. Когато Мидхат паша, подкрепян от редактора Кемал, изготвя „грандиозния“ си